

حقوق و مسئولیت های خانوادگی زن در اسلام و فمینیسم

پریا نوربخش¹

چکیده

در اسلام حقوق و مسئولیت های زنان بر پایه تعالیم دین اسلام و بزرگان دین زنان را به عنوان گل معرفی کرده و قوامیت و سرپرستی مردان نسبت به زنان را در راستای خدمت به زمان معرفی کرده اند، در اسلام هیچ گاه با کار بیرون از خانه و فعالیت در اجتماع زبان مخالفتی نشده بلکه تا جایی که به خانواده لطمه نزنند را ضروری و لازم دانسته اند.

اسلام بارداری و فرزند آوری را عبادت دانسته است در حالی فمینیست خانواده را لانه ای برای اسارت زنان دانسته، اسلام آن را مقدس ترین نهاد اجتماعی دانسته است. سرمداران کشورهای که داعیه فمینیست بودن دارند، زبان را موجوداتی شیطان صفت و احمق دانسته اند و همواره در طول تاریخ ظلم و ستم به زمان روا دانسته اند. در این نوشتار به بیان متقابل موضوعات اسلام و فمینیست سعی شده است که نسبت به هر موضوعی دیدگاه اسلام و همیست دیل همان موضوع بررسی شود.

کلید واژه

حقوق و مسئولیت های خانوادگی – زنان – اسلام – فمینیسم

مقدمه

موضوع حقوق و مسئولیت های خانوادگی زنان، همواره یکی از مباحث چالش برانگیز و پردامنه در طول تاریخ بوده است؛ این موضوع در دو حوزه فکری اسلام و فمینیست مورد توجه قرار گرفته است. درک عمیق این موضوع مستلزم بررسی دقیق دیدگاه ها و رویکردهای هر دو حوزه است.

در اسلام زن در خانواده دارای حقوق و مسئولیت هایی است و حقوقی از جمله تکریم و مورد کرامت واقع شدن، استقلال مالی، محبت کردن و مورد محبت واقع شدن و مسئولیت هایی از جمله مادری، ازدواج، آزادی، فرزندآوری و... است. دیدگاه های فمینیستی در مورد خانواده و حقوق زنان هم گسترده است، ما به دنبال برابری حقوق و فرصت ها برای زنان در تمام عرصه های زندگی از جمله خانواده است. فمینیست ها بر این باورند که ساختارهای سنتی خانواده و اغلب به نابرابری جنسیتی منجر می شوند و حقوق زنان را نادیده گرفته می شود.

با این حال این دو دیدگاه دارای نقاط مشترک و متقابلی هستند. از جمله نقاط مشترک می توان به نابرابری جنسیتی، مخالفت با ساختارهای پدر سالارانه، تأکید بر حق انتخاب، حمایت از استقلال مالی زنان اشاره کرد. هر دو دیدگاه به اهمیت خانواده و نقش آنان در آن اذعان دارند و مرد و به حقوق زنان و اهمیت حفظ کرامت اسامی آنها تأکید می کند از جمله تفاوت های دو دیدگاه می توان به این موضوع اشاره کرد که در حالی که اسلام مرزهای اصول دینی و وحی الهی و آموزه های قرآن و بزرگان دین و فطرت و ظرافت نهادینه در وجود زنان می پردازد، فمینیست بر مبنای اصول برابری زن و مرد در تمام عرصه های زندگی خارج از توجه به وضعیت خلقت متفاوت زن و مرد معتقد است و مسئولیت زنان را در قبال خانواده و همسر و فرزندان نوعی اسارت می دانند و کار در خانواده را کار بدون حقوق و تضییع حقوق زنان می داند. در این نوشتار سعی بر آن شده است که میان دیدگاه های بزرگان دین اسلام و سردمداران فمینیست با نگاهی بی طرفانه به بررسی عقاید و دیدگاه های آنان پرداخته و قضاوت و نتیجه گیری بر عهده مخاطب می باشد.

ازدواج در اسلام :

از نشانه های او این است که همسرانی از جنس خودتان برای شما آفریده تا در کنار آنان آرامش یابید و در میانتان مودت و رحمت قرار داد.²

پیامبر اکرم (ص) در اسلام بنایی محبوب تر و با ارزش تر از ازدواج نزد خداوند عزوجل بر پا نشد،³ کسی که دوست داشته باشد خدا را پاک ملاقات کند باید ازدواج کند.⁴

زن و مرد متاهل در حال خواب، نزد خداوند از دختر و پسری که مجرد اما روزه دار و در حال عبادت باشند، بهتر است.

ازدواج در فمینیست:

جرمانی گریر فمینیست مشهور: ازدواج بردگی است ازدواج اصلی ترین وسیله برای جاودانگی ظلم به زنان است و زن در نقش همسری، زنایی را خواهد آفرید که مانند خود در طول تاریخ اسیر ظلم باشند⁵ و پایان دادن به سنت ازدواج باشد در ضروری برای آزادی زنان است. ازدواج منجر به از دست دادن استقلال اقتصادی و هویت فردی زن است و جنگ علیه ازدواج، مترادف با مبارزه در راه رهایی زنان است.

وندی شلیت: کارشناس به زنی که دوست دارد، ازدواج کند ، سفارش می کند که با سگ خود ازدواج کند و با این سفارش که این سگ تنها موجودی است که تو را بیش از خودش دوست دارد.

۲.سوره روم، آیه ۲۱ (و من آیاته أن خلق من انفسكم ارواحا الي السكونا إليها وجبل بنکم مودة ورحمة)

۳. بحار الانوار، جلد ۳ ص ۲۲۱

۴. بحار الانوار جلد ۳ ص ۲۲۰

۵. مارلین دیکسون از یکی از نظریه پردازان روانشناسی فمینیسم رادیکال و ستاد دانشگاه شیکاگو

الرجال قوامون على النساء: سورة نساء، آیه ۳۴

رهبر فرزانه انقلاب: الرجال قوامون على النساء معنایش این نیست که زن در همه امور تابع شوهرش باشد. نه اینکه زن بایستی همه کاره باشد و مرد باید تابع باشد. نه این هم غلط است. بالاخره دو تا شریک و دو تا رفیق هستید یک جا مرد کوتاه بیاید، یک جا از سلیقه و خواست خود بگذرد، دیگری در جای دیگر، تا بتوانید با یکدیگر زندگی کنید؟

اسلام، مرد را قوام و زن را ریحان میداند این نادیده گرفتن حق زن یا مرد نیست، درست دیدن طبیعت آنها است و ترازوی آن ها هم اتفاقاً برای است یعنی وقتی جنس لطیف و زیبا و عامل آرامش و آرایش معنوی محیط زندگی را در یک کفه می‌گذاریم و جنس مدیریت و کار کرد و محل اعتماد و تکیه گاه بودن برای زن را در کفه ی دیگر، این دو کفه باد ما هم برابر می شوند. در فرهنگ اسلامی، زن سالاری و مرد سالاری نداریم، خدا سالاری، حق سالاری و عدالت سالاری داریم.⁶

دکتر هنری مکون اگر زنی بهار زندگی خود را به مستقل بودن اختصاص دهد نمی تواند همسر دائمی برای خود او بیابد. او در صورتی به رضایت مندی و شادی درونی و بلند مدت دست می یابد که ازدواج و خانواده را نخستین اولویت و خویش قرار دهد.⁷

سرپرستی مرده ظالمانه و نشانه نابرابری و تبعیض علیه زنان است مدیریتی مرد و در خانه نشانه خشونت علیه زنان است. در خانواده اسلامی ای خدای خانه وزن و مطیع و فرو دست است.⁸

۶. مطلع عشق صفحه ۵۱

۷. فاسد شدن زنانگی آمریکا-دکتر هنری مکون

۸. جنگ علیه والدین، سیلو یا آن هیولت، کورنل وست صفحه ۱۳۳

دکتر هنری مکو: زن‌ها خواستار قدرت مردانه هستند اما این قدرت باید در یک مرد باشد و زن بدون همسرش احساس می‌کند که مانند کشتی بدون سکان است، همچنین مرد بدون زن سکان بدون کشتی است.

مرد نمی‌تواند زنی را دوست داشته باشد که بر سر قدرت با او رقابت می‌کند، زن‌ها نمی‌توانند مردانی را که با آن‌ها رقابت می‌کنند دوست داشته باشد. زن به دنبال مردانی بالاتر از خود هستند.⁹

رهبری خدمتگزاری است. و هم بودن برای مرد به معنای خدمت به همسر است اما گروه‌های فمینیستی این توضیح را اشتباه آمیز می‌دانند.

استقلال اقتصادی زنان عاملی مهم برای رهایی و کاهش خشونت علیه آنان است.¹⁰

- انجام کاری که دستمزد و حقوق مادی ندارد، زن را گرفتار ناکامی، سلامت و حبس در محدوده خانه می‌کند.¹¹

- آزادی فقط هنگامی به دست می‌آید که زنان و دختران خود را از نظر مالی تامین کنند.

- فرهنگ مصرفی غرب، اصل را بر اشتغال زن در بیرون از خانه گذاشته است و این باعث فشار روز افزون روحی و روانی بر زنان و مادران جوامع غربی شده است.

لذا در دهه اخیر، شاهد بازگشت دواطلبانه زنان شاغل به عرصه‌ی خانواده و احیای وظایف مادرانه بوده ایم.¹²

۹. چطور پس از اینکه فمینیسم هویتم را از من گرفت با مرد شدم و دکتر هنری فکو

۱۰. فمینیست داستان زندگی من نیست و الیزابت ناکس کو نز

۱۱. دروغ‌هایی که زنان باور میکنند و حقایقی که زنان را آزاد می‌سازد. دکتر درویشی پاترسون

۱۲. افتخار ما در بودن جسیکا آندرسون صفحه ۱۳۷

رهبر فرزانه انقلاب تا دهه های اول این قرن که تمام شد، زنان نه فقط حق رأی نداشتند، نه فقط حق گفتن و انتخاب کردن نداشتند با حق مالکیت هم نداشتند. در حالی که اسلام، ۱۳ قرن قبل این حقوق را برای زمان قائل بوده است.⁵⁴

پیامبر اکرم (ص): هر پدری که خرج رشد علمی دخترش را بدهد، خداوند ۲ تا ۱۰ برابر پدری که خرج رشد علمی پسرش را بردارد، به او پاداش می دهد.⁵⁵

در دوره های مختلف اسلامی و در حوزه های شیعی، زنان بزرگی بر کرسی تدریس نشستند و فرزانه گانی در مکتب آنان شاگردی کردند.

ابن عساکر، نزد بیش از ۸۰ زن کسب دانش حدیث کرد:⁵⁶ بیش از ۵۰ نفر در کلاس درس زینب دختر محمد بن عثمان دمشقی شرکت کردند.

یونانی ها: زنان بعد از وفات شوهر، حق زندگی نداشتند و اعمال آنان اعتبار قانونی نداشتند.

روحی ها: زنان به ارث برده می شدند. از ارث و تمام حقوق اجتماعی محروم بودند و می توانستند. مالک چیزی باشند و بنابر قانون مجازات که در سراسر اروپا فراگیر بود مردان می توانستند روی خود را ما چوب برفتار انگلیسی ها در همه طبقات، زن را طبیعتاً پست تر از مرد می شمردند. در سال ۱۵۰ میلادی در شورای اجتماعی، برای شکنجه دادن زنها، وسایل تازه ای ابتکار نمودند و زنان را زنده زنده سوزانیدند.⁵⁷

استرالیایی ها: مردان، زنان مریض خود را خفه می کردند.

ایرانی ها: پایین انداختن زنان از بالای برج با پاره پاره کردن آنها توسط سگ های تربیت شده از مجازات های معمول زنان، در سده های ۹ تا ۱۳ شمسی بوده است.⁵⁸

۵۴. رهبر فرزانه انقلاب ۱۴۰۳/۷۶

۵۵. زن مرد شده، زن له شده، استاد رحیم پور از غدی

۵۶. زن در اندیشه اسلامی مهدی مهریزی من

۵۷. تاریخ تمدن، ویل دورانت. جلد را مثال

۵۸. زن در تاریخ نگاری صفویه، عباسقلی غفاری فرد

رسول اکرم (ص): انسانهای بزرگوار زنان را گرمی می دارند و افراد پست به آنها اهانت روا می دارند.⁵⁹

رهبر فرزانه انقلاب هر گونه ستم و تعدی جسمانی نسبت به زن ، باید با برخورد بسیار سختی مواجه شود تا در این زمینه، جامعه اسلامی ما به آن قطعی سطحی که اسلام خواسته است، برسد.

در قرن بیستم، برای اولین باره مسئله حقوق زن در برابر حقوق مرد عنوان شد در سال ۱۹۲۰ دولت های متحد آمریکا ، قانون تساوی مرد و زن را تصویب کردند.

انگلستان (قدیمی ترین کشور مجری دموکراسی و فرانسه در قرن بیستم برای زن و مرد حقوق مساوی قائل شدند).⁶⁰

در دهه ۹۰ زنان فمینیسم یک صدم حق خود را میخواستند، در حالی که زن مسلمان از ۱۴۰۰ سال پیش آن حقوق را دار است.⁶¹

تا حدود سال ۱۹۰۰ زن به سختی دارای حق بود که مرد ناگزیر باشد از روی قانون آن را محترم بدارد.⁶²

تا انقلاب اکتبر ۱۹۱۷ ، زن روسی ، برده شوهرش بود.⁶³

در سال ۱۹۱۷ در انگلستان به پیرزنی که در حد دکتر ا تحصیلات عالیه کرده بود مدرک تحصیلی ندارند.⁶⁴

۵۹. نهج الفصاحه، صفحه ۳۱۸

۶۰. تاریخ تمدن، ویل دورانت

۶۱. سخنرانی زن مرد شده با زن له شده : استاد رحیم پور از غدی

۶۲. لذات فلسفه ویل دورانت ، فصل ۱

۶۳. حقوق زن از آغاز تا امروز و نای بن سعنوان حد ۵

۶۴. بیانات رهبر معظم انقلاب به نقل از یکی از محالات غربی ۱۴/۳/۷۶

نتیجه گیری

خانواده در اسلام بنیادی ترین بهار اجتماعی و هسته اصلی جامعه است و زن در آن نقش محوری و کلیدی دارد. زنان در خانواده و جامعه دارای حقوق و مسئولیت هایی هستند که به منظور حفظ استقلال و تأمین رفاه مادی و معنوی زن در نظر گرفته شده است و در اسلام زن به عنوان گلی لطیف معرفی شده است که در عین ظرافت با ایفای نقش مادری به عنوان مدیر و مدیر خانواده انجام و حکیم خانواده می شود. نادیده گرفتن طبیعت زن، در واقع مادیده گرفتن خلقت زن است. دیدگاه اسلام بر پایه اصول عدالت برابری در حقوق انسانی (به لروما موارد برابری کامل در نقش ها و وظایف حفظ کرامت انسانی و مصالح خانواده استوار است. حقوق و مسئولیت ها در اسلام بر اساس شریعت و با در نظر گرفتن تفاوت های بیولوژیکی و عاطفی زن و مرد تعیین شده اند.

فمنیسم، بر ضرورت تقسیم عادلانه مسئولیت های خانوادگی بین زن و مرد تأکید دارد. و با نقش های خانوادگی مخالفت می کند. فمنیست فروند آوری و مادری را ظلم به زنان قلمداد کرد در صورتی که اسلام بهشت را زیر پای مادران معرفی کرده و مادری و فرزندپروری را شغل انبیاء معرفی کرده است.

اسلام و بزرگان اسلام همواره با رفتار خوب با زنان توصیه کرده اند و سرپرستی مردان بر زمان را در راستای خدمت به آنان معرفی کرده اما فمنیست م و نشانه نابرابری و تبعیض علیه زنان و نشانه خشونت علیه زنان میدانند و مردان را دشمن زنان می داند. و در یک کلام، شعارها و بافته های ذهنی غربی ها در مورد زنان اصلاً نتوانسته جلوی ظلمی را که در خانواده و در جامعه عذر طول تاریخ به زنان شده است را بگیرد و اگر شود در و جامعه ای از مظلومیت زنان جلوگیری کرد فقط در سایه اخلاق و قانون و تهذیب و تهنذب مردان است.

منابع و مأخذ

*قرآن کریم

*نهج البلاغه سيد حجت الاسلام دستي، انتشارات معتمد ، سال چاپ ۱۴۰۱

۱. نهج الفصاحه، ابوالقاسم پاينده ، انتشارات جاويدان ، تاريخ شد ۱۳۲۴ شمسي

۲. كنز العمال ، متقي ، علي بن حسام الدين ، انتشارات الرسالة - بيروت ، سال نشر ۱۴۹ ق

۳. وسائل الشيعه شيخ حامي ، ناشر: موسسه آل البيت لاحياء التراث ، تاريخ شد ۴۱۴

۴. بحار الانوار ، علامه مجلسي ، انتشارات اسلاميه، سال شد ۱۳۶۳

۵. صحيفه نوز. امام خميني درهم ما ناشر: سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامي
۱۳۷۹

۶. مسترک الوسائل، ميرزا حسين نوري، انتشارات آل البيت

۷. مكارم اخلاق ، حسن بن فضل طبرسي ما ناشر: شريف رضى، تصحيح محمود بن ملا صالح
بروجردى

۸. تاريخ تمدن، ويل دورانت ، مترجم: سعيد قانعى ، ناشر: آرز ميدخت

۹. جنگ عليه زنان مارلين فرنج ترجمه تو را ندخت تمدن ما باشه : علمى ، سال چاپ: ۱۳۷۴

۱۰. هميت در آمريكا تا سال ۲۰۰۳ ، جيمز ويلسون، ترجمه سمانه مدنى و ناشد: نفتر نشر
معارف، ۱۳۸۳

۱۱. جنس دوم سيمون دوبواره مترجم قاسم صنعوى ، ناشر: گاليمار ، سال ۱۹۴۹

۱۲. خون مرد شده همزن به شده استاد حسن رحيم پور ازغدى

۱۳. بنيادگرایی جنسی و حق متفاوت بودن زن ممنوع استاد رحيم پور از محمدی - سايت

www.rahimpur.ir

۱۴. خشونت عليه زنان ، محمد رضا سالارى فره انتشارات نها درياست جمهورى، سال ۱۳۸۹

۱۵. قدرت - زن- دكتر لارا تكسينگر، مترجم دنيس آرميرى، انتشارات ثالث ، سال ۲۰۰۴ م

۱۶. تمدن در اندیشه اسلامی دکتر مهدی مهریزی ، انتشارات سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ، سال ۱۳۸۱